

ธรรมะเก่าแก่

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ตั้งใจ เราตั้งสติไว้ กำหนดความรู้ไว้เฉยๆ เสียงจะมากกระทบเอง

เราแสวงหาความสงบ เราแสวงหาสิ่งจะความจริง ความจริงจะเกิดขึ้นจากเรา สิ่งที่เป็นความจริง เห็นใหม่ โลกเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุที่จับต้องได้ที่เราคำนวณได้ มันจะไม่ใช่ความจริงเลย มันยังย่อยสลายของมันไป แต่สิ่งที่เป็นความจริง ความรู้สึกอันนี้มันจะเป็นความจริง แล้วเราหามันไม่เจอ ตะครุบมันไม่ได้ เอาไว้อยู่ในอำนาจของเราไม่ได้ หัวใจของเรา

วันนี้วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ เห็นใหม่ อัมมจักขุ สิ่งที่แสดง อัมมจักขุ แสดงมาจากไหน แสดงมาจากความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมเองโดยชอบ สิ่งที่สำคัญ ธรรมะเป็นของเก่าแก่ มันมีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะเป็นของเก่าแก่ เก่าแก่เพราะอะไร

เก่าแก่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้รับการพยากรณ์มา สร้างสมบุญญาธิการมา สิ่งที่ยังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา พยากรณ์ เห็นใหม่ ของเก่าแก่ๆ แต่ของเก่าแก่ เก่าแก่เราแสวงหาไม่ได้ ของเก่าแก่มันก็เหมือนทางโลกใจ ของเก่าแก่ก็ของลายคราม เอาไว้ในตู้ เอาไว้กราบไว้ไหว้กัน นั่นของเก่าแก่ สิ่งที่ยังเก่าแก่ที่เราเอาไว้เป็นสมบัติใจ มันคืออะไร? มันเป็นสมบัติของเรา ไม่ใช่เรา เห็นใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะนี้เป็นของเก่าแก่ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเองโดยชอบ พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เราเป็นสาวก สาวกจะผู้ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังแล้วพยายามประพฤติปฏิบัติให้เป็นความจริงขึ้นมา เราเป็นคนมีสตินะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีสติสัมปชัญญะพร้อมสมบูรณ์ แล้วแสวงหาสิ่งจะความจริง สัจจะความจริง เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์จ๋าจ๋าไชย จ๋าจ๋าไชยขนาดไหน เรายังทำของเราไม่ได้เลย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ พระปัจเจกพุทธเจ้าคั่นคัวเองโดยชอบ ไม่มีคนสอน ไม่มีคนบอก เพราะคนบอกไม่ได้ ไม่มีความรู้จริง ทั้งๆ ที่ธรรมะเป็นของเก่าแก่ มันมีอยู่ แต่เขาไม่มีความรู้จริง เขาไม่มีอำนาจวาสนาที่เข้าไปสู่สัจจะความจริงอันนี้ได้

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาธิการมา เห็นไหม ธรรมะเก่าแก่ ธรรมะให้เป็นปัจจุบัน เวลาไปรื้อค้นต่างๆ รื้อค้นกับเขา รื้อค้นกับเขา เห็นไหม ธรรมะของเก่าแก่มันมีอยู่ สัจธรรมมันมีอยู่ อริยสัจมันมีอยู่ แต่คนรู้จริงไม่ได้ รู้จริงไม่ได้เพราะอะไร

เพราะกิเลสมันปิดตา ความมืดบอดในหัวใจมันก็คาดหมายของมันไปเอง จินตนาการไป ตะครุบเงากันไป ตะครุบสิ่งว่าเป็นของเราๆ ของเราที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราศึกษากันอยู่นี้ สัจจะความจริงๆ ทั้งนั้น แล้วเวลาศึกษามาแล้วทำไมมันทำไม่ได้ละ มันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้เพราะกิเลสมันปิดตาไป

ของเก่าแก่ๆ จะเอาไว้บูชากัน เห็นไหม ไปตามวัดตามวา เวลาตู้พระไตรปิฎกเขาเอาไว้กราบไหว้ สิ่งนั้นเอาไว้กราบไหว้ ไม่เปิดมาดู นั่นตู้พระไตรปิฎกนะ เวลาศึกษามาแล้วก็ยังเป็นบริยัติ ถ้ามันจะเปิดตู้พระไตรปิฎกหัวใจ นี่เป็นความจริงๆ **ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต** ถ้าเป็นความจริงเป็นความจริงอันเดียวกัน ถ้าเป็นความจริงอันเดียวกัน เห็นไหม เราถึงกราบไหว้ไป

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำคัญทางพระพุทธศาสนา เห็นไหม เรามาวัดมาวาเพื่อมาวัดใจของเรา สิ่งที่เราศึกษาเราคั่นคัวเพื่อความจริง ความจริงของเรา มันจะทุกข์มันจะยากก็ยอมทน ยอมทนเพราะอะไร เพราะเราปรารถนา เราหวัง เราหวังจะพ้นจากทุกข์ เราหวังจะให้จิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตใจเรามีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม

ของเก่าแก่ๆ ที่ศึกษากันมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมมา ๒,๕๐๐ กว่าปี เก่าแก่ใหม่ มันก็เก่าแก่ แต่เก่าแก่มันสืบทอดกันมาๆ แต่ถ้าเราทำความจริงมันไม่เก่าแก่ มันก็เป็นปัจจุบันสดๆ ร้อนๆ อาหารที่มันสดๆ ร้อนๆ มีรสชาติ เวลาเก็บไว้มันก็จืดชืด เอาไว้แล้วมันจะเน่าเสียไปด้วย อันนั้นมันเป็นวัตถุๆ แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับพระอานนท์ **“ถ้ามีผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย”** นี่สมควรแก่ธรรม

แต่เราทำแล้วมันไม่สมควรกันเองไป เราทำไม่สมควร เราทำไม่ได้ความจริงของเรา ถ้าเราทำไม่ได้ความจริงของเรา เราจะโทษใคร มันก็ต้องโทษกิเลสเรานะสิ กิเลสเรานั่นครอบงำหัวใจของเราทั้งนั้น ทั้งๆ ที่เราปรารถนาดีๆ เห็นไหม เหยี่ยมมันมีสองด้าน คนเรามีคิดดีและคิดชั่ว เราคิดความดีของเรา ความดีของเรา ความดีทางโลก เห็นไหม ใครมีพ่อแม่ แม่ พ่อแม่ก็จะพรั

จำพัน “จะไปทำไม เป็นคนดีอยู่บ้านก็พอแล้ว” พ่อแม่เป็นห่วงเป็นใยใจ โลกก็ว่ากันแค่นั้น มีเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาก็ดูแลกันรักษากันทั้งนั้น

แต่เขาไม่คิดเหมือนเรา เราคิดว่าจิตเวียนว่ายตายเกิด มันเวียนว่ายตายเกิด กว่ามันจะเกิดเป็นเราขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเหมือนเต่าตาบอด เวลาไหลลงจากน้ำขึ้นมา ถ้าเข้าบ่วงนั้นจะเกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก ทำไมเรามองไปในโลกนี้มันจะล้นโลกกันอยู่แล้ว มันแสนยากได้อย่างไร เพราะเราคิดอย่างนี้แล้วเราก็นอนใจไป

แต่เกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก แสนยากเพราะเราจิตเวียนว่ายตายเกิด มันเกิดมา เวลาจะเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก เราเกิดมาแล้วมันมีสติมีปัญญา เกิดมาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า **เกิดมาเป็นชาวพุทธ เหยียบแผ่นดินที่ถูกต้อง** มันมีประเพณีวัฒนธรรม พ่อแม่ก็พาเข้าวัดเข้าวาอยู่แล้ว ประเพณีวัฒนธรรมเขาก็ทำบุญกุศลกันอยู่แล้ว แต่ใครจะศึกษาไปได้มากน้อยแค่ไหนล่ะ เขาก็คิดกันอย่างนั้น ทางโลกคิดกันอย่างนั้น เห็นไหม

แล้วเรามีศรัทธามีความเชื่อ เราจะเอาความจริง ถ้าเราจะเอาความจริง เราเริ่มต้นจะเข้าสู่สัจจะความจริงของเรา ถ้าเราทำของเรานะ เราทำความจริงของเรา ของเก่าแก่ แต่ทำให้มันสดๆ ร้อนๆ ให้มันเป็นปัจจุบันของเรา ถ้าจิตใจคนที่มีกำลังมันทำได้ ถ้าจิตใจมีกำลังนะ ทำสิ่งใดมันทำด้วยความพอใจ ถ้าความพอใจ ถ้ามันทำนะ เรามีสติปัญญา เดินจงกรม กำหนดคำบริกรรมพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ทำไมต้องทำ? ทำไมต้องทำ?

ต้องทำ! ถ้ามันไม่ทำ เรา เห็นไหม ตะครุบเงา เขาตะครุบเงากัน เขาได้สิ่งเพื่อฝันกันมาแล้วว่าเป็นพระพุทธศาสนา ว่าพระพุทธศาสนา ถ้าไม่อ้างว่าพระพุทธศาสนา ไม่อ้างว่าเป็นพุทธะ ไม่อ้างธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันไม่ขลัง นี่อ้างว่าเป็น เขาตะครุบเงากัน เขาทำเป็นไสยศาสตร์ต่างๆ แล้วเขาก็เชื่อกันไปอย่างนั้น แล้วพระพุทธศาสนาสอนอย่างนั้นหรือ

พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนอย่างนั้น พระพุทธศาสนาปฏิเสธหมด พระพุทธศาสนาไม่ให้เชื่อใดๆ ทั้งสิ้น ให้เชื่อหัวใจของเรา แล้วหัวใจของเรา พุทธะๆ เวลาเวียนว่ายตายเกิด เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมก็เกิดมาแล้ว เกิดในนรกอบเวจก็เกิดมาแล้ว จิตดวงนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมาแล้วทั้งนั้น ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราต้องไปเคารพบูชาใคร ถ้าเราไม่เคารพบูชาใคร เห็นไหม เราจะหาความจริงของเรา

ถ้าหาความจริงของเรา เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตสงบเข้ามา ถ้าจิตมันสงบนี้มีความสุขแล้ว ถ้าจิตสงบเข้ามา ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ ถ้ามันเห็นกาย จิตสงบแล้วเห็นตัวเองขึ้นไปนั่งสมาธิบนก้อนเมฆ เดินจงกรมบนอากาศ อันนั้นเขามีสติมีปัญญาของเขา นะ ถ้ามีสติมีปัญญาของเขา เขารักษาของเขา นั่นเป็นเรื่องของเขา

แต่ของเราให้จิตของเราสงบก็พอ ถ้าจิตเราสงบแล้วสิ่งนั้นเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิเราออกฝึกหัดใช้ปัญญาๆ อันนี้มันจะเป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นสัจธรรม แต่คนทำไม่ได้ คนทำไม่ถึง เวลาได้ก็ได้ เวลาไปรู้ไปเห็นต่างๆ เป็นนิमितต่างๆ ว่าสิ่งนั้นเรารู้ สิ่งนั้นเราเห็น มันส่งออกหมดละ สิ่งที่ส่งออก ส่งออกไปหาอะไร นั่นละมันไปตะครุบเงา มันไม่ใช่สัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธินะ พอจิตมันสงบเข้ามา เห็นใหม่ มันมีความสุข ถ้ามีความสุขนะ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เราแค่เห็นจิตของเรา เราแค่เห็นความเป็นไปของเรา ชีวิตของเราเปลี่ยนไปแล้ว

ชีวิตของเรา ดุสิต มันลุ่มๆ ดอนๆ อยู่นี่เพราะอะไรละ เพราะว่ากิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันซบไสใช้ใหม่ นั่นก็ดี นี่ก็ดี คาคดหวังไปหมด ผัดวันประกันพรุ่งไปเรื่อย ปฏิบัติแล้วล้มลุกคลุกคลานไป เลิกก่อน เตี้ยวก็นำทำใหม่ กิเลสมันปิดหูปิดตาอยู่ นี่ ถ้ากิเลสมันปิดหูปิดตา เราก็ล้มลุกคลุกคลานกันอยู่อย่างนี้

ถ้าเราทำหน้าที่การงานเราก็ทำของเรา สัมมาอาชีวะ เราต้องหาอาหารเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เวลาเรามีเวลาของเรา เราก็พยายามจะหาคุณธรรมในหัวใจของเรา ถ้าเราพยายามจะหาคุณธรรมในหัวใจของเรา สิ่งนี้มีค่ามากกว่า ถ้าสิ่งนี้มีค่ามากกว่า จิตใจถ้ามันสงบระงับเข้ามาแล้วชีวิตมันเปลี่ยนไป เปลี่ยนไปตรงไหนละ เปลี่ยนไปที่ว่ามันไม่เร่าร้อน มันไม่แผดเผาตัวเราเอง สิ่งที่เราทำอยู่นี้มันแผดเผาตัวมันเอง ทำงานไปด้วย แล้วมันก็เผาตัวมันเองไปด้วย มันต้องการให้สมความปรารถนาของมัน แต่ถ้าเราทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้วเราก็ทำงานของเราไปด้วย แต่จิตใจมันไม่เร่าร้อนไปอย่างนั้น เพราะมันสติปัญญา เห็นใหม่ มันเป็นอย่างนี้

ถ้าเราเกิดมา ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด คนเราเกิดมาทุกคน เห็นใหม่ เขาว่าคนทุกคนรู้ตัวเองว่าตัวเองต้องสิ้นชีวิตไปข้างหน้าแน่นอน ถ้าสิ้นชีวิตไปข้างหน้าแน่นอน แล้วทำอะไรได้ละ เราทำอยู่อย่างนี้ เราประมาทในชีวิตไง ว่าชีวิตเรายังยืนยาวอีกมากมายมหาศาล เราทำเพื่อความมั่นคงของชีวิต เราทำเพื่อความมั่นคง เราทำของเราไป ไม่รู้ว่าหายใจเข้าแล้วไม่หายใจ ออกวันใดวันหนึ่งก็ต้องสิ้นชีวิตลงแน่นอน ถ้ามันสิ้นชีวิตลงแล้ว มันไปแล้ว มันไปแล้ว พร้อมหรือยัง ถ้ามันยังไม่พร้อมนะ มันก็มีการขาดตกบกพร่อง

แต่ถ้ามันพร้อมของมัน เห็นไหม ในพระไตรปิฎก ผู้ที่ทำบุญกุศลของเขา เวลาเขาจะตาย ไป เทวดามีรถม้ามารับ ต่างๆ มารับของเขาไป เราเห็นสิ่งนั้น เราก็มองสิ่งนั้นเป็นความมหัศจรรย์ อันนี้มันผลธรรมะของเก่าแก่ๆ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ใครทำคุณงามความดีของเขา เขาจะได้รับความดีของเขาโดยสัจจะแน่นอน โดยสัจจะไม่ต้องให้โลกรับรอง ไม่ต้องให้ใครมายอมรับ แต่เขาทำของเขาเอง ถ้าเขาทำของเขาเอง เขาก็มีความสุขในใจของเขาเอง เพราะเขาทำของเขาเอง

นี่สุจริตใจ บุญกุศลมันทำให้หัวใจมันผ่องแผ้วไป ชีวิตของเขา เขาก็อยู่ของเขาด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ร่มเย็นเป็นสุขเพราะอะไร เพราะมีคุณธรรมในหัวใจใช่ไหม มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ เครื่องอาศัยใช่ไหม เขาทำของเขาไป เขาทำแล้วเวลาเขาจะสิ้นชีวิตไป เขาก็มีรถเทียมเกวียนมารับเขาเลย เขาจะไปของเขาอย่างนั้น สิ่งที่เขาทำ นี่ผลของวิญญูะๆ

สิ่งนั้นเวลาเราศึกษาแล้ว สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ๆ แล้วมันจะเป็นจริงได้หรือ พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไป วิทยาศาสตร์ก็พิสูจน์ไป แต่ใครทำได้ของเขามันก็เป็นความจริงของเขา เขา รู้เขาเห็นของเขา แต่ของเรา ถ้าเราเห็นอย่างนั้น เราก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นความมหัศจรรย์ แต่เวลานักปฏิบัติแล้วไม่ใช่เลย ไม่ใช่เลย

เพราะมันเวียนว่ายตายเกิด สิ่งที่มีมันเวียนว่ายตายเกิดจะไปเกิดภพชาติไหนก็แล้วแต่ มันก็อายุขัยหนึ่ง อายุขัยหนึ่งเท่านั้น แล้วเวียนว่ายตายเกิดเวลาไปเกิดภพชาติใด เพราะอะไรล่ะ เพราะบุญกุศลมันส่งเสริมใช่ไหม เพราะบุญกุศลส่งเสริมขึ้นไปได้ภพชาติที่ยาวขึ้นมา แล้วพอหมดจากบุญอันนั้น หมดอายุขัยนั้นก็ต้องเวียนลงมาเกิดใหม่ ลงมาเกิดใหม่แล้วโลกมันจะร้อนขนาดไหนล่ะ

สิ่งที่เราทำปัจจุบันนี้ เราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ธรรมะมันเก่าแก่เก่าแก่จนจับต้องสิ่งใดไม่ได้เลย เก่าแก่จนมันอยู่ห่างไกลกับหัวใจเรามหาศาล ถ้ามันของเก่าแก่ของเขาเก็บเขารักษาไว้ เขาไม่เอามาใช้ในชีวิตประจำวัน

แต่ของเรา เราจะใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งสัมผัสมาสมาธิ ทั้งๆ ที่อยู่ใกล้เรา ทั้งที่จิตเป็นของเราแท้ๆ มันไม่เคยสงบไม่เคยระงับขึ้นมาตามความเป็นจริงเลย เราศึกษา ศึกษา มา ศึกษาทางโลกมันเป็นปริยัติ ศึกษาโดยที่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นความรู้ของเราๆ ความรู้ของเราทางโลกมันเป็นวิชาชีพ เขาถึงต้องทบทวนของเขาตลอดเวลา เพราะทางวิชาการมันพัฒนาของมันอยู่ตลอดเวลา

มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคงที่ตายตัว เพราะเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความคงที่ตายตัว ตายตัวเพราะอะไร เพราะสิ่งที่อริยสัจ สัจจะความจริงมันคงที่ตายตัวของมัน เห็นไหม ธรรมะนี้ของเก่าแก่ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เป็นปัจจุบันไป
บุพเพนิวาสานุสติญาณ

จุดปบาทญาณ อาสวัภษญาณ วิชชา ๓ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เกิดขึ้นมาในใจของเรา เห็นใหม่ เวลาไปเทศน์บัญญัติ “เธอเคยได้ยินไหมว่าเรา
เป็นพระอรหันต์ เคยได้ยินไหมว่าเราสิ้นกิเลส” อยู่ด้วยกัน เห็นใหม่ เพราะธรรมะมัน
เก่าแก่ เก่าแก่จนร้อยคัมภีร์ขึ้นมาไม่ได้ สิ่งใดที่ไม่รู้จริงก็ไม่บอกใจ

แต่ในปัจจุบันนี้พอมันรู้จริงขึ้นมา เห็นใหม่ “เธอจงเงี่ยหูลงฟัง” คงที่ตายตัว คงที่
ตายตัวในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะมันเป็นสัจจะความจริง ท่านถึงยังมา
ร้อยสูตรขันธ์ร้อยสูตรขันธ์ด้วยมรรคญาณ ร้อยสูตรขันธ์ร้อยสูตรขันธ์ด้วยสัจจะความจริงอันนั้น ร้อยสูตร
ขันธ์ขันธ์ในหัวใจของเรา ใจของเรามันมีกิเลสมีตัณหาความทะยานอยาก มันเวียนว่ายตายเกิด
เป็นสัตว์ตะ เป็นผู้ช้อง เป็นผู้ช้องในวิภวภูฏะ เห็นใหม่ เกิดในนรกอเวจี เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิด
เป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันเป็นผู้ช้อง

จะร้อยสูตรขันธ์ร้อยสูตรขันธ์นี้ไง ร้อยสูตรขันธ์ สวาก สวากะผู้ได้ยินได้ฟัง ขณะที่ปัจจุบันได้ยิน
ได้ฟังแล้วเรามีความดูดีมีใหม่ เรามีสติปัญญาแล้วมันซาบซึ้งใหม่ ถ้าฟังธรรมๆ นะ ฟังธรรม
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ ถ้ามันแทงเข้าไปในหัวใจ ขน
พองสยองเกล้า นั่นละมันสะเทือนกิเลส ถ้ามันสะเทือนกิเลสนะ มันทำให้เราดูดีมีใหม่ มัน
ทำให้เราตั้งใจ ทำให้เราอยากแสวงหา ทำให้เรามีความมุมานะ

สิ่งต่างๆ ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ว่ากรรม ท่านให้กำลังใจกับเรา ท่านพยายามปลอบ
ประโลมเรา ท่านกระตุ้นเราให้เราทำจริง ถ้าเราไม่ทำจริง มันมาจากไหนละ ศีล สมาธิ ปัญญา
ไปหาจากไหน ทำบุญกุศลขึ้นไป บุญก็คือบุญ บาปก็คือบาป เราทำ ใครทำอะไรใด กรรมจำแนก
สัตว์ให้เกิดแตกต่างกัน มันจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกันนะ มันจำแนกอารมณ์ของเรา มันเกิด
แตกต่าง อารมณ์ความรู้สึกที่มันเกิดดับๆ ในหัวใจ ถ้ามันคิดดี มันทำดี มันก็จะได้คุณงามความ
ดีของมัน คิดดีทำดี แล้วมีการกระทำ

แล้วในปัจจุบันนี้เราจะทำดีของเรา เราจะทำให้เป็นปัจจุบัน มันเก่าแก่จนเราจับต้อง
ไม่ได้เลย มันเก่าแก่ละ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ นี้ ๒,๐๐๐
กว่าปีมาแล้ว พระไตรปิฎกนี้มันเก่าหรือไม่เก่า แล้วพอเป็นของเก่า ของเก่าในปัจจุบันนี้มันเข้า
กันได้ไหม มันอันเดียวกัน ในเมื่อมันทุกข์ ทุกข์มันเป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง จิตใจเรามี
ความทุกข์ความยากไหม ถ้าจิตใจเราไม่มีความทุกข์ความยาก เราเป็นพระอรหันต์ ถ้าพระ
อรหันต์ต้องมาฝึกหัดอะไร

แต่ที่ความทุกข์ความยากมันเป็นความจริงอยู่แล้ว มันเก่าแก่อยู่แล้วแหละ แล้วเก่าแก่
แล้วก็จับต้องสิ่งใดไม่ได้ เพราะลุ่มๆ คลำๆ เวลาสิ่งต่างๆ เขาว่าเป็นเรื่องโลก เราก็พอใจของเรา
เราก็อยู่ของเราอยู่อย่างนี้ มันทำแล้วมันไม่ได้ตั้งใจ มันทำแล้วมันไม่ได้ผล เราก็ตั้งใจของเรา

แล้ว เราทำจริงจังของเรา สิ่งที่มีมันลุ่มลึกคลุกคลานอยู่นี้ เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันพยายามขัดขวางให้การประพฤติปฏิบัติของเราไม่ราบรื่น

ความไม่ราบรื่นนะ เห็นใหม่ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า การประพฤติปฏิบัติด้วยการทำสมาธิเห็นใหม่ การต่อเนื่อง การทำสมาธิเห็นใหม่ แล้วการทำสมาธิมันทำที่ไหนล่ะ การทำสมาธิก็เราตั้งใจของเราไว้ เราจะทำหน้าที่การงานสิ่งใดก็แล้วแต่เราก็อยู่ที่หน้าที่การงานนั้น เรามีสติปัญญาเกี่ยวกับหน้าที่การงานนั้น หมดจากหน้าที่การงานนั้น เราก็กำหนดพุทโธ เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เรารักษาใจของเราตลอดไป นี่การทำสมาธิ สมาธิต้นเสมอปลาย ถ้าการทำสมาธิต้นเสมอปลาย เรามีสติมีปัญญา เราทำสมาธิต้นเสมอปลายของเรา แล้วทำแล้ว เวลาทำแล้วเวลาจิตมันไม่ได้ผล มันลุ่มลึกคลุกคลาน มันน้อยเนื้อต่ำใจๆ น้อยเนื้อต่ำใจก็เราทำของเราเองไง เรามีอำนาจวาสนาแค่ไหน ถ้ามีอำนาจวาสนาแค่นี้ แต่เรามีศีลจะใหม่

ถ้าเรามีศีลจะ เรามีความจริงของเรา เราก็หมั่นเพียรของเราไป ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี เราทำไม่ได้ใช้ใหม่ ถ้าเราทำของเรา ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี เราพยายาม มีความวิริยะ มีความอุตสาหะของเรา ทำจิตใจของเราให้มันคงขึ้นมา ถ้าจิตใจมันคงขึ้นมา เราเห็นคุณค่าแล้ว เห็นคุณค่า เห็นใหม่ สิ่งที่เราศึกษามาได้แต่ชื่อ แต่เวลาเป็นความจริงขึ้นมา เวลาที่มีสติควบคุมใจของเรามันก็ไม่ฟุ้งซ่าน มันก็ไม่หลุดกระชากลากใจจนเกินไป รักษา ควบคุมได้

แต่เวลาเราเกิดสมาธิขึ้นมา เวลาเราพุทโธๆ จนจิตเป็นสมาธิขึ้นมา มันยิ่งมหัศจรรย์เข้าไปใหญ่ พอมหัศจรรย์ เห็นใหม่ สิ่งที่มีหัศจรรย์แล้วอยากได้ออยากดี อยากเป็นไป เห็นใหม่ นี้กิเลส ถ้าเราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เราก็จับต้องสิ่งนั้นไม่ได้ แต่พอเราได้สัมผัสสิ่งใดได้ครั้งสองครั้ง มันก็อยากได้ออยากดีอย่างนั้น อยากได้ออยากดี เห็นใหม่ อยากได้ออยากดีก็วางไว้ แล้วเราพยายามทำของเราให้ได้ในปัจจุบันนี้

ถ้าเป็นปัจจุบัน เห็นใหม่ สิ่งที่เราศึกษามาชื่อชื่อ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นวิธีการ แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมาในใจของเรา ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาในใจของเรา มันไม่เก่าแก่แล้ว มันสดๆ ร้อนๆ ของมันสดๆ ร้อนๆ คีล สมาธิ ปัญญา มันสดๆ ร้อนๆ เกิดขึ้นมาจากความจริงของเรา มันมีชีวิตเลยล่ะ มันมีชีวิต มันมีการก้าวเดินได้

ของเก่าแก่ๆ จนมันแตกลายงา เป็นของลายคราม เราจับต้องสิ่งใดไม่ได้ มันมีคุณค่ามาก เขาจะใส่ห้อยกระดกไว้ แล้วรักษาไว้อย่างดีเลย แล้วเราก็ได้แต่ไปดูเฉยๆ ไปดูว่ามันมีคุณค่าขนาดไหน มันเก่าแก่ขนาดไหน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของเก่าแก่ๆ เก่าแก่แต่มันมี มันมีเสรีจ แล้วถ้ามันจะเป็นจริงขึ้นมา มันก็เป็นจริงขึ้นมาจากความเพียรของเรา เป็นความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ถ้าความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ เห็นใหม่ เราถึงได้กระทำกัน

เวลาพระในสมัยพุทธกาล เห็นใหม่ พระโสณะเดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตก พระ-จักขุบาล เวลาอธิษฐานพรรษาแล้วนั่งจนตาเป็นโรค ถ้าไม่หยอดตา ตาจะบอด เขาลงทุนลงแรงขนาดนั้น เวลาเขาทำจริง เขาทำจริงขนาดนั้น เวลาของเรา เราปฏิบัติของเรา เราอยากได้ เราอยากหวัง ผล แต่เราทำของเราถ้ามันยังไม่ได้ อย่างนั้น เราก็พยายามปูพื้นฐานของเรา ไม่ต้องไป คาดหมาย เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา สะสมๆ สะสมให้จิตใจนี้มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันเข้มแข็ง ขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมา “ทางนั้นเราก็ปฏิบัติแล้ว ทางนี้ก็ปฏิบัติ ลองมาทุกทางแล้ว ทำไมเรายังไม่ ได้ผลๆ”

สิ่งที่ทำกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ทำความสงบของใจเข้ามา ทำความถูกต้องดีงาม แต่ถ้าเรา ทำตามกิเลสนะ ธรรมะของเก่าแก่แล้วสิ่งที่เรารับรู้มา มันของเก่าแก่ แล้วเราทำในปัจจุบันนี้ เรา ทำลายจิตใจของเราเอง เราคาดเราหายไป ให้ปล่อยไป ปล่อยจิตใจของเราให้มันเป็นไป ตามแต่वासนา ตามแต่จิตที่มันจะเป็นไป แล้วมันก็จะรู้จะเห็นของมันเป็นไปอย่างนั้น ถ้าไม่มีสติ นะ ถึงกับเป็นคนเสียสติได้เลย

แต่ถ้าเราจะเอาความจริงขึ้นมา เราจะปล่อยไปไม่ได้ เราจะปล่อยให้ปัญญาที่ว่าปัญญามันจะเกิดขึ้น เราใช้จินตนาการของเรา เราจะทำสิ่งนี้ของเราไป สมุทัยมันเจือมาตลอด คุณสิ เวลา การเกิด เกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ ถ้าการเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์เพื่ออะไรล่ะ?

อริยทรัพย์เพื่อจะมาก็ค้นคว้าหาความจริงจากการเกิดอันนี้ไง เพราะเกิดแล้วมันมีเราใช้ ใหม่ ถ้ามีเรา เรามีสติมีปัญญา เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพยายามค้นคว้า พยายามปฏิบัติของเราให้เป็นความจริงขึ้นมา นี่พูดถึงโดยความเป็นธรรม

แต่มันมีความทุกข์ใหม่ล่ะ มันมีกิเลสสมุทัยเจือปนด้วยใหม่ล่ะ มันเจือปนมา ด้วยแน่นอนเพราะอะไร ถ้ามันไม่มีกิเลส ไม่มีอวิชชา มันจะมากเกิดได้อย่างไร เพราะ เรายังมีกิเลสอยู่ เรามีอวิชชาอยู่ เรามีความไม่รู้ในตัวของเราอยู่ เราถึงมากเกิดใช้ใหม่ ถ้ามากเกิดขึ้น ความเกิดอันนี้มันก็เหมือนคนเกิดมามีโรคประจำตัว โรคประจำตัวมันก็ ต้องแสดงตามอาการของมันตลอดเวลา

ทุกข์ก็เหมือนกัน กิเลสก็เหมือนกัน ก็มันมีอยู่กับเรา ก็มันมีอยู่กับเรา มันก็แสดงตัวของ มันตลอดเวลาของมันโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเรามี

อำนาจวาสนา เราได้ศึกษาของเรา เราได้ธรรมโอสถ ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญามันจะแยกแยะเอง ปัญญาถ้าเรามีสติมีสมาธิมากน้อยขนาดไหน ปัญญามันจะคมกล้าขึ้น ถ้าสติสมาธิเราอ่อนแอลง คุณิ เวลาเราคิดสิ่งใด ถ้าเราขาดสติ ขาดสมาธิ ความคิดของเรามันมีอำนาจเหนือเราทุกอย่างเลย มันมีกำลังเหนือเราตลอดไปเลย

แต่ถ้าเราฝึกหัด ฝึกหัดด้วยมีสติ ด้วยทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้วถ้าเกิดปัญญา ปัญญามันสะท้อนใจ ทำไมมันเป็นแบบนี้ ทำไมกิเลสของเราเป็นแบบนี้ ทำไมความคิดเรามันถึงร้ายกาจอย่างนี้ นี่มีคนมาคอยบอก มีคนมาชี้เราตลอดเวลา แล้วทำไมมันยังเป็นแบบนี้ เพราะอะไร เพราะเรามีสติ เรามีสมาธิ ความคิดมันเป็นธรรมๆ

แต่ถ้าสติสมาธิมันอ่อนแอลง เห็นไหม มันอ้างธรรมแล้ว “ธรรมะเก่าแก่ ใครก็ไม่มี ความสามารถจะรู้ได้ เราจะพูดสิ่งใดก็ได้” เราจะพูดสิ่งใด เราเอาความเห็นของเราพูดออกไป เราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง ไม่ใช่! ไม่ใช่! เพราะมีครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จริง ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จริง มันต้องมีเหตุผล คำว่า “มีเหตุผล” **อเสวนา จ พาลานํ ปณฺธิตานญฺจ เสวนา**

จิตใจมันมีพาล กิเลสที่เป็นพาลมันครอบงำหัวใจ สิ่งที่เป็นธรรมๆ เป็นบัณฑิต เราคบบัณฑิตๆ แล้วบัณฑิตมันพัฒนาการของมันขึ้นไป มงคลชีวิตมีการกระทำ เขามีการกระทำของเขา ทางโลกเขาเลี้ยงดูบิดามารดาเป็นมงคลชีวิตๆ แต่ถ้าเราดูใจเราละ **ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตละ** ถ้าเราปล่อย ปล่อยปลดละเลย เห็นไหม จิตใจมันก็เร็วร้อนของมันไปตามธรรมชาติของมันใช่ไหม แต่ถ้าเราอุปัฏฐากดูแลใจของเราละ แล้วเราอุปัฏฐากดูแลที่ไหนละ ถ้าเราไม่มีสติ เราไม่มีคำบริกรรม แล้วใครจะไปอุปัฏฐากมัน ใครจะไปดูแลมันละ

ถ้ามันดูแลขึ้นมา เห็นไหม ทางโลก **เครื่องหมายของคนดี กตัญญูกตเวที ใครมีบุญคุณต่อเขา เขาจะรู้จักสำนึกบุญคุณของเขา** นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจถ้ามันมีธรรมะ ธรรมะ คุณิ ถ้ามันมีธรรมะคอยดูแล เรามีคำบริกรรม เรามีสติปัญญาของเรา เราจะดูแลใจของเรา นี่เครื่องหมายของคนดีๆ **เครื่องหมายของคนดี กตัญญูกตเวที** กตัญญูกตเวที กตัญญูกับหัวใจนี้ กตัญญู เราจะรักษาหัวใจนี้ หัวใจนี้เกิดมาทุกข์มายากมันต้องการคนช่วยเหลือมัน แล้วใครจะช่วยเหลือมันละ ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะมีคุณธรรม เอาคุณธรรมนี้มาช่วยเหลือหัวใจของเรา เห็นไหม

ตั้งสติให้ดีแล้วกำหนดพุทโธๆ ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหม มันเป็นแล้ว พอมันเป็นมันก็มีความสุข พอมีความสุข มีความปล่อยวาง มีความปล่อยวาง เราขยันหมั่นเพียรของเรา เพราะเราเชื่อมั่น เราเชื่อมั่นนะ เวลามันทุกข์มันยากมันบีบคั้นหัวใจ แต่เวลามันสุข เวลามันมีความสุข มันอยู่กับเราชั่วคราว เดี่ยวมันก็ทุกข์ขึ้นมาอีกแล้ว

แต่ถ้าเวลามีความสุข ความสุขนี้เกิดมาจากไหน ความสุขเกิดมาเพราะว่าเรามีสติมีปัญญารักษาหัวใจของเรา ถ้ารักษาหัวใจไม่ให้กิเลสมันมาครอบงำ ไม่ให้กิเลสมันมาย่ำยี ถ้าไม่ให้กิเลสย่ำยี เวลามันปล่อยวางๆ ปล่อยวาง เราก็พยายามทำความสงบให้มากขึ้น ชำนาญในวิธี ชำนาญในการรักษา สิ่งใดที่ได้มา ของได้มายาก ถ้าของได้มายาก ได้มาแล้วเราจะดูแลรักษาอย่างไร

เวลาที่เรากำหนดพุทฺโธ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาได้ พอจิตสงบขึ้นมาแล้ว เราดูแลรักษา ถ้าสงบขึ้นมา เราเข้าไปอยู่กับความสงบนั้น เวลาคลายตัวออกมา รักษาด้วยสติ ด้วยคำบริกรรม บริกรรมไว้ๆ บริกรรมของเราอย่างนี้ เดี่ยวพอถ้าคำบริกรรมมันสมดุลงมันก็เข้าสมาธิอีก นี่ชำนาญในวิธี ถ้าเราชำนาญในวิธี ชำนาญในการดูแลของเรา จิตใจมันก็ตั้งมั่น ความจิตใจตั้งมั่น เราย่นอมไปแล้ว เราย่นอมไปนะ สิ่งที่เรา่นอมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

เวลาจิต เวลาเรานั่งสมาธิไปมันเกิดเวทนาๆ เวทนาเป็นเรา ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ เวลาเดินจงกรม เดินจงกรมมันก็เมื่อย เวลานั้นสมาธิ นั่งสมาธิไปมันก็เจ็บ สิ่งที่ว่าทุกข์คือสิ่งที่ทนไม่ได้ คือทนไม่ได้ก็คือทุกข์ สิ่งที่ยทนไม่ได้มันคือทุกข์ เห็นไหม

ถ้าเวทนาเป็นเราๆ ทั้งๆ ที่ว่าเราพยายามจะหามัน เวลาเป็นเรา เรากับเวทนาเป็นอันเดียวกัน มันมีความทุกข์ความยากมาก แต่ถ้าเราเปลี่ยนอิริยาบถ เราลุกขึ้นเดินจงกรมก็ได้ เรานั่งสมาธิก็ได้ ถ้ามันมีสติมีปัญญา ถ้ากำหนดพุทฺโธๆ จนมันสงบเข้ามาได้ พอสงบเข้ามาได้ จิตเห็นไหม จิตสงบขึ้นมา เวลามันออกไปรับรู้เวทนาละ นี่เวทนามกับจิต แต่ถ้าเวทนาเป็นเรา เราจะแก้สิ่งใดไม่ได้เลย

แต่ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันออกไปจับเวทนาได้ เพราะจิตไปจับเวทนา เหมือนกับอารมณ์ ความรู้สึกเรา จิตถ้ามันจับอารมณ์เราได้ จับจิต จับอารมณ์ จิตจับความคิด มันก็มาแยกแยะได้ ใช่ไหมว่า ความคิด ทำไมมันคิดอย่างนี้ คิดอย่างนี้มันมีเหตุมีผลเพราะเหตุใดถึงได้คิดแบบนี้ แต่ถ้าความคิดเป็นเรา มันไม่ยอมคิดอะไรเลย มันไม่คิดเพราะความคิดเป็นเรา ถ้าจิตไม่สงบแล้วสรรพสิ่งเป็นเราทั้งหมด เห็นไหม

แต่ถ้าจิตสงบนะ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ามันสงบเข้ามา สิ่งทีพอจิตมันสงบมันก็วางสิ่งนี้เข้ามา จิตจะวางสิ่งนี้เข้ามา พอวางสิ่งนี้เข้ามา แล้วทำความสงบของใจให้มากขึ้นๆ พอมันออกเสวย มันจับได้ ถ้ามันจับได้ สิ่งที่ว่าของเก่าแก่ ธรรมะเป็นของเก่าแก่ที่เราเคารพบูชาอยู่นี้ ในปัจจุบันนี้มันจะขึ้นมาให้เราทำให้เราเห็นแล้ว ให้เป็นปัจจุบัน ให้เราบริหารจัดการได้ มันเป็นปัจจุบันเพราะจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความจริง จิตจริง เห็นจริง มันก็เป็นวิปัสสนา

สิ่งที่เป็นวิปัสสนา วิปัสสนาเพื่อสิ่งใด?

วิปัสสนาเพื่อแยกแยะ เพื่อฝึกสอนให้หัวใจมันฉลาดขึ้น เพราะหัวใจเรามันโง่ หัวใจเรานี่เราเป็นคนถือตัวถือตนว่าเราเป็นคนฉลาด ทุกคนก็รักตัวเอง ว่าตัวเองมีปัญหาๆ ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาของกิเลสทั้งนั้น มันเป็นปัญญาจากการศึกษา ปัญญาจากการค้นคว้า ปัญญาอย่างนี้เพราะมันมีวิชา เพราะมันมีภวาสวะ มีภพใหม่

ความรู้สึกลึกซึ้งเกิดมาจากไหน เกิดมาจากจิต แล้วจิตมันมีวิชาอยู่ จิตไม่มีวิชาไม่มีวันที่จะมาเกิดได้ เพราะจิตมันมีวิชา เพราะมันไม่รู้ตัวของมัน มันถึงเกิดขึ้นมา แล้วก็อาศัยความไม่รู้อย่างนี้ ค้นคว้าวิจัยทำหน้าที่การงานกันอยู่ แล้วเวลาศึกษาๆ เกิดปัญญาๆ ปัญญาอย่างนี้มาบอกนี่คือปัญญา สิ่งที่เราเป็นคนฉลาดๆ เราเป็นคนฉลาดแต่เราไม่รู้จักตัวเราเองเลย แต่ถ้าเรามีคำบริกรรม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหมตรงนี้สำคัญมาก ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหม มันจะเป็นปัจจุบัน เพราะมันไม่สงบเข้ามา เห็นไหม

ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฐมยาม บุปเพณิวาสนานุสติญาณ พอจิตสงบแล้วมันออกระลึกชาติได้ มันไม่มีต้นไม่มีปลาย มันไปไม่มีที่สิ้นสุด ภพชาติใด ภพชาติใดที่มันปลุกฝังกันมา นี่พันธุกรรมของจิต พันธุกรรมของจิตที่มันปลุกฝัง ปลุกฝังมา เวรกรรมมันปลุกฝังมา ย้อนไปอดีตชาติไม่มีที่สิ้นสุด ดึงกลับมา พอดีกลับมา

นี่ก็เหมือนกัน เพราะจิต วิชาที่มันไม่รู้ตัวมันเอง แต่เวลาเรามีปัญญาๆ ที่เราใช้ปัญญากัน ปัญญาภิเลสทั้งนั้น ถ้าปัญญาภิเลส เห็นไหม เราถึงต้องทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้วมันเป็นเอกเทศ มันไม่ไปตามจิตนิสัย มันไม่ไปตามแรงขับ สิ่งที่ไม่ไปตามแรงขับๆ เห็นไหม แล้วธรรมะเป็นของเก่าแก่ เอาไว้ในตู้แล้วเราก็จินตนาการของเราไป มันจะเป็นนิยาย มันจะเป็นสิ่งที่จินตนาการมาขนาดไหนก็เอามาไม่กัน เพราะธรรมะเป็นของเก่าแก่ใจแล้วตัวเองมันไม่ได้สัมผัสธรรมะ

ถ้าตัวเองสัมผัสธรรมะไม่กล้าพูดแบบนี้ เพราะอะไร เพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นเรื่องอริยสัจ มันไม่ใช่เรื่องจินตนาการ มันไม่ใช่เรื่องเทวดา อินทร์พรหม เรื่องเทวดาก็เรื่องของเทวดาภพชาติหนึ่ง พรหมก็เป็นภพชาติหนึ่ง ในปัจจุบันนี้เป็นเรา ถ้าปัจจุบันเป็นเรา แล้วเรา เห็นไหม ถ้ามันรู้จริงมันจะไม่พูดเรื่องอย่างนั้นเลย ถ้าพูดเรื่องอย่างนั้นมันไม่ใช่อริยสัจ

ถ้าบอกธรรมะๆ ธรรมะอยู่ที่วุฒิกภาวะ วุฒิกภาวะของสังคม สังคมที่อ่อนด้อยเขาก็เชื้อของเขาไป สังคมที่เข้มแข็ง สังคมกรรมฐาน ถ้ามีครูบาอาจารย์เรื่องอย่างนี้เขาไม่เอามาพูดกันหรอก เพราะอะไร เพราะพูดมันก็บอกแล้วว่าจิตส่งออก จิตส่งออกเพราะจิตไม่รู้เรื่องอริยสัจ ถ้าจิตไม่รู้

เรื่องอริยสัจ อริยสัจมันคืออะไรละ อริยสัจมันคืออะไร ถ้าอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ใจนี้
กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้มันกลั่นออกมาจากอริยสัจ กลั่นมาด้วยวิธีการอย่างไร?

กลั่นออกมาด้วยการที่ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วมันเห็นกาย เห็นเวทนา
เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันเป็นอริยสัจ มันเป็นสัจจะความจริง ถ้าเป็นสัจจะความ
จริง ทำอย่างไรมันถึงเป็นสัจจะความจริงละ

ถ้ามันเป็นสัจจะความจริง มันเป็นปัจจุบันแล้ว ถ้าปัจจุบันใครทำใจของตนให้เป็น
ปัจจุบันนี้ได้ นั่นคือสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิแล้วมันเริ่มต้นก้าวเดินของมันไป ปัจจุบันแล้ว
มันก็ต้องแก้ไข ถ้าเป็นปัจจุบัน คุณสิ เราเกิดมาเป็นคน เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราก็อยู่ในปัจจุบันนี้
ก็เป็นมนุษย์ แล้วข้างหน้าตายไหม แล้วเรามาจากไหน เรามาจากไหน สิ่งที่มาเนี่ย เอ้า! ก็มาจาก
บ้าน มาจากบ้านแล้วจะกลับบ้าน แล้วบ้านของใคร

นี่ก็เหมือนกัน จิตนี้มาจากไหน แล้วเรามาจินตนาการของเราอยู่อย่างนี้ แล้วบอกว่าสิ่งนี้
เป็นธรรมๆ ถ้ามันเป็นของเก่าแก่ มันอยู่ที่วัฒนธรรมของแต่ละพื้นถิ่น แล้ววัฒนธรรมของพื้นถิ่น
นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านเขาก็เอามาจินตนาการกัน นิทานพื้นบ้าน แต่ถ้าเป็นความจริง
นิทานพื้นบ้านนั้นมันเป็นการตกลึกของวัฒนธรรม

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง เห็นไหม นักปฏิบัติเขาอยู่ที่นี้ ผู้รู้จริงเขารู้กันที่นี้ ถ้ารู้จริงรู้ที่นี้
อันนั้นวางไว้ ใครศึกษาตามตำนาน เราก็วางของเราไว้ แต่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปัจจุบันขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คงที่ตายตัวในใจขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ของเรา เราจะเอาความเห็นความรู้อันนั้น ชื่อ ทฤษฎี สิ่งนั้นว่า
เป็นสมบัติของเรา มันเป็นสัญญา นี่ธรรมะเก่าแก่แล้ว แต่ถ้ามันเอาเป็นปัจจุบันไม่เก่าแก่ เป็น
ปัจจุบันไม่เก่าแก่ก็ต้องทำให้มันจากชื่อต้องเอาเป็นตัวจริง

เวลาเวทนาเจ็บปวดของเรา เราารู้สึกเจ็บ รู้จักปวด เรา รู้จักเวทนา แล้วเวทนาอะไรละ
เพราะมันมีเวทนานอก เวทนาใน มันมีเวทนาในเวทนา ในเวทนามันมีมหาศาล เราไม่ต้องรับรู้
สิ่งการขบเมื่อยนี้เลย แต่จิตใจมันก็เศร้าหมองของมัน มันก็เสียใจของมัน เห็นไหม เวทนากาย
เวทนาจิต เวทนามันยังเป็นชั้นเป็นตอนของมันขึ้นไป

เวทนานะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านนั่งสมาธิ เวลานั้น ๕ - ๖ ชั่วโมง ลูกมันมา ลูกเวทนา
นะ ต่อไปพอมันจะมา เดี่ยวปุ้มันจะมา ๗ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมงขึ้นไป จนต่อสู้อันแยกแยะทำลาย
ทำลายมันหมด ทำลายด้วยอะไร ทำลายด้วยสติด้วยปัญญา ด้วยสิ่งที่จิตที่มันเป็นสมาธิ ด้วย
ปัญญา ทำลายด้วยปัญญาแยกแยะมันหมด มันดับหมด มันดับได้ มันวางได้ ถ้ามันวางได้
เพราะจิตใจมันเป็นผู้ที่อยู่ออกตากออกทางออกใช้ปัญญาใช้ใหม่ เพราะอะไร เพราะจิตมันโง่ จิต
มันโง่เพราะมันเผชิญ เผชิญกับความจริง นั่งสมาธินานที่ไหนบ้างมันไม่เจ็บไม่ปวด มันก็

เจ็บปวดเป็นเรื่องจริง เรื่องธรรมดา แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริงของโลกนี้ มันไม่ใช่ความจริงของธรรมเิง

ถ้าเป็นความจริงของธรรม สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา แล้วดับอย่างไร ที่ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา แล้วเวทนามันเกิดขึ้นมันจะดับอย่างไร มันยังมีความอยากให้มันหาย ยิ่งมีความอยากรับรู้ อยากจะรู้แจ้ง มันยิ่งปวดสองเท่าสามเท่าเพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสมีตัณหาความทะยานอยากคอยปิดบังไว้ไง ที่ว่าอวิชาที่ความไม่รู้ๆ ถ้ามันศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของคงที่ตายตัวเป็นสัจธรรมความจริง แต่ทำไมเราศึกษามาแล้ว แล้วพยายามทำของเรา มันทำไมไม่เป็นความจริงละ ทำไมมันเป็นความทุกข์ความยากอยู่ที่นี่

เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาชกขญาณ ทำลายอวิชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซ้ำพญามารในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดสิ้น มันถึงเป็นความจริงคงที่ตายตัว

แต่ของเราอวิชาเต็มหัวใจ แล้วเวลาศึกษา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากก็ว่าสิ่งนี้เรารู้ แล้วรู้มันธรรมะเก่าแก่ๆ ก็อ้างว่า “นี่พุทธพจน์ สิ่งนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” แล้วเรามีอะไรละ เพราะเรายังไม่มีอะไรเลย ไม่เป็นความจริงของเราเลย ถ้าเป็นความจริง เห็นไหม เราถึงต้องมาเริ่มต้นกันนี้

เวลาพระเจ้าเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เราเป็นสาวก สาวกะ ผู้ได้ยินได้ฟัง ครุบาอาจารย์ท่านเจ้าจี้จ้ำไซอยู่ตลอดเวลา เจ้าจี้จ้ำไซเพราะอะไร เพราะว่ากลัวการเวียนว่ายตายเกิดมันเป็นสิ่งที่มันทุกข์มาก สิ่งทีทุกข์มาก ครุบาอาจารย์ท่านเวลาประพฤติปฏิบัติแล้วท่านสำรอก ท่านคายมันออก วิธีการท่านทำอย่างใด เห็นไหม เจ้าจี้จ้ำไซ เจ้าจี้จ้ำไซเพราะเหตุนี้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ยิ่งเจ้าจี้จ้ำไซมากกว่านี้อีก

เพราะว่ามันสังเวช มันเป็นเรื่องที่สังเวช มันเป็นเรื่องที่มันเป็นอวิชาในหัวใจของเรา ที่เราสามารถชักออก เราสามารถดึงออกจากใจเราได้ แต่มันสามารถดึงออกจากใจเราด้วยมรรคญาณ ไม่ใช่เราสามารถจะดึงออกได้ด้วยวิธีการใด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นคนชี้ทางเท่านั้น” มันมีวิธีการสาวกสาวกะ เจ้าจี้จ้ำไซๆ เราก็พยายามของเราสิ หน้าที่การงานเราทำมาเพื่อดำรงชีวิต เพื่อประโยชน์กับเราเท่านั้น แต่เวลาประพฤติปฏิบัติความจริงอันนี้สำคัญ ถ้าอันนี้สำคัญ เห็นไหม มันเจ้าจี้จ้ำไซที่นี้ เจ้าจี้จ้ำไซที่นี้

เราถึงว่า ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วได้มรรคได้ผลนะ ท่านจะถนอมทางจกรม ดูลิ หลวงปู่ขาวมี ๓ เส้น ทางจกรม ๓ เส้น เวลากลางวันเดินถวายเป็นพุทธ เวลาค่ำ เห็นใหม่ เดินถวายเป็นธรรม ดีๆ เดินถวายเป็นสงฆ์ ท่านมี ๓ เส้นของท่าน ท่านเดินจกรมของท่าน ท่านมีวิหารธรรมของท่าน ท่านอยู่ในวิหารธรรม นี่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติจนสิ้นกิเลสไปแล้ว ท่านยังเดินจกรม นั่งสมาธิภาวนา เพื่อให้หัวใจอยู่ในวิหารธรรม

ฉะนั้น เวลาเราจะทำจริงๆ เราก็พยายามของเรา ถ้ามันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน เวลาเวียนว่ายตายเกิดมันทุกข์ยากกว่านี้ เพียงแต่ว่าอวิชชามันปิดตาไว้ แล้วมันก็ทำให้เราทุกข์ยากไปในวัฏฏะ ในปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นใหม่ เกิดมาเป็นมนุษย์ในปัจจุบันนี้เรามีสิทธิเสรีภาพจะเลือกทำอะไรก็ได้ จะเลือกทางโลกก็ได้ จะเลือกทางธรรมก็ได้ แต่ถ้าจะเลือกทางธรรมแล้วเราก็พยายามทำให้มันได้จริงขึ้นมา เราอย่าให้เราเลือกทางธรรมแล้วให้กิเลสมาปิดตาอีกว่าสิ่งนี้เป็นธรรม มันน่าสังเวช มันน่าสังเวช

ถ้ามันจะทำจริงนะ ให้เป็นจริงขึ้นมา พอเวลามันเป็นจริงขึ้นมา สิ่งที่กำหนดพุทธโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันสงบ สิ่งที่สงบ เราพยายามรักษาแล้วมันก็นำไป ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เวลามันเห็นแล้ว มันจับต้องแล้วมันไม่ชัดไม่แจ่ม เรากลับมาทำความเข้าใจให้มากขึ้นแล้วฝึกหัด

เริ่มต้นมันยาก เริ่มต้นนะ เขาพยายามจุดไฟเผากองขยะ ขยะเปียกมันจุดติดได้ยาก การดำรงชีวิตของคน เวลาเขามีการศึกษาจบแล้วพยายามหางานทำ เห็นใหม่ ถ้าเขาทำของเขาได้ประโยชน์ของเขา ได้ตามความชอบธรรมของเขา เขาก็พอใจ แล้วเดี๋ยวก็หางานใหม่ หางานกันอยู่อย่างนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราจะปฏิบัติให้ตามเป็นจริง ถ้าจิตสงบแล้วเราจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามเป็นจริง สิ่งนี้พยายามหัดก้าวเดิน แล้วจับได้แล้วฝึกหัดๆ ปฏิบัติทำซ้ำๆ ให้มันมีความชำนาญขึ้น ถ้ามีความชำนาญขึ้น เห็นใหม่ มันจะรู้แจ้ง มันสำรอก มันคายของมัน ออก เห็นใหม่ รสชาติมันจะคายความเจ็บปวดแสบร้อนในใจของเราบ่อยครั้งเข้า แล้วมันก็มีมหัสจรรย์ มหัสจรรย์มาก

เวลาพิจารณากาย เวลากายมันย่อยสลายไป มันย่อยสลายให้เราเห็นเลย ย่อยสลายให้เราดูเลย เวลาพิจารณาของเราไป ถ้าเราพิจารณากายโดยปัญญา เราเทียบเคียงเลย ร่างกายของเรามันต้องชราคร่ำคร่า ของอาศัยอยู่ชั่วคราว แล้วเราจะมารักษาสิ่งนี้ของชั่วคราวให้เป็นความจริง เราไม่หน้าด้านเกินไปหรือ เราไปหวังสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ จิตใจของเรามันหวังสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

แต่ถ้ามันเป็นไปได้เนะ เราพิจารณาด้วยปัญญา ปัญญามันก็จะกว้างขวางขึ้นไป แล้วถ้ามันมีสมาธิเนะ เรากลับมาทำความเข้าใจให้มากขึ้น แล้วใช้ปัญญาต่อไป มันจะทะลวง มันจะทะลุทะลวงเข้าไปมากกว่านั้นๆ พอมันพิจารณามันก็ปล่อยของมันๆ นี่มันฝึกหัดใช้ ถ้าฝึกหัดใช้อย่างนี้มันจะเกิด เกิดปัญญา ถ้าเกิดปัญญามันขึ้น มันไม่ใช่ของเก่าแก่หรือ มันเป็นสดๆ ร้อนๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม **“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับ ดับไปเป็นธรรมดา”**

แต่เราพิจารณาของเราไป เวลาพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันเป็นไตรลักษณ์ มันปล่อยวางไปเป็นธรรมดา ธรรมดาแล้วทำไมกิเลสมันยังมีอยู่ละ ธรรมดาแล้วทำไมมันยังหึงหวงอยู่ละ มันยังหึงหวงอยู่เพราะว่าสังโยชน์มันไม่ขาด สิ่งที่เราเห็นยั่ว รัง สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีสัพพตปรามาส ความเห็นผิดในจิตได้สำนึกมันไม่ขาด ไม่ขาดถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะก็บอกให้พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำๆ เข้าไป ซ้ำเข้าไป เห็นใหม่ มันเป็นความจริง ความจริงที่ไหน?

ความจริงที่จิตมันจริง จิตมันจริงมันมีสติปัญญาสมบูรณ์ ถ้ามันเห็นกาย มันเห็นกาย สมบูรณ์ แล้วเวลาเห็นกายมันเห็นแตกต่างกับทางโลก ทางโลกที่เขาเห็นกัน เห็นใหม่ ทางโลกทางการแพทย์ก็เห็น ทางวิชาการเขาก็เห็น ในทางวิชาการเขาอธิบายได้ชัดเจนกว่าเราอีก แต่ที่นั่นมันเป็นจิตกับอารมณ์ จิตกับความคิด เขาอธิบายได้เป็นทางวิชาการของเขา แต่มันไม่เห็นโดยธรรม

ถ้าเห็นโดยธรรม เห็นโดยธรรมที่ว่าธรรมะเป็นสดๆ ร้อนๆ ไม่ใช่ของเก่าแก่ที่เก็บไว้บูชากัน ของหัวใจเราเอามาพิจารณา หัวใจเราเอามาแยกแยะให้เห็นความจริงของมัน มันเห็นขึ้นมา มันพิจารณาของมัน เวลามันสำรอก มันคายของมัน มันมีความรู้ของมัน มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ มันสดๆ ร้อนๆ มันเป็นปัจจุบัน

ที่ว่าคำว่า “ปัจจุบัน” อดีต อนาคต สิ่งที่เราเคยปฏิบัติไว้แล้ว มันเคยได้แล้ว เราก็ว่าเราทำได้แล้ว เราจะทำอย่างนั้นอีกๆ ทำอย่างนั้นอีกๆ ทำไมมันโง่งขนาดนั้นเนะ ทำอย่างนั้นอีก แต่ถ้ามันเกิดขึ้นมามันเกิดเป็นปัจจุบัน มันไม่เป็นอย่างนั้นหรือ ถ้ามันจะเป็นอย่างนั้น วงรอบของมันที่มันเป็นอย่างนั้นต้องใช้ปัญญาที่ลึกซึ้งกว่า ปัญญาที่มันมีคุณภาพมากกว่า แล้วปัญญามันจะเกิดมาจากไหนถ้ามันไม่มีสัมมาสมาธิ

มันมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน ปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเป็นมรรค ๘ เห็นใหม่ มรรค ๘ งานชอบ เพียรชอบ ความระลึกรชอบ ความชอบธรรมของมัน มันสมดุลของมัน มรรคที่มันเป็น

ปัญญาญาณ ปัญญาญาณมันจะหมุนของมัน ทำสิ่งใด เห็นไหม คูสิ เวลาหลวงตาท่านบอกว่า “ขณะจะฉันข้าว ถ้ากิเลสมันมากก่อน ท่านจะวางเลย แล้วจะไปต่อสู้กับกิเลสก่อน” นี่ก็เหมือนกัน ถ้าปัญญาญาณมันเกิดขึ้นมาแล้ว เราจะทำสิ่งใด รีบทำให้มันจบ แล้วเราจะใช้ปัญญาหมุนเข้ามาภายในจะต่อสู้กับกิเลสทันที กิเลสมันเหมือนกับสิ่งที่ว่าเราโดนไฟลวกอยู่ เราจะต้องเอาออกทันที จิตถ้ามันเห็นโทษของมัน เห็นโทษว่าสิ่งที่เราดำรงชีวิต สิ่งที่เรำทำหน้าที่การงาน มันเห็นโทษเลยว่าเป็นทำให้เนิ่นช้าๆ รีบๆ ทำ ทำๆ ให้มันจบๆ แล้วรีบกลับมาพิจารณา ถ้าจิตมันสงบมันจะพิจารณาอย่างนี้

แต่ถ้าเวลาจิตมันเสื่อมนะ ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ ทำสิ่งใดมีแต่ความทุกข์ความร้อน มันอยากจะไปทำหน้าที่การงานข้างนอก มันอยากจะไปทำหน้าที่การงาน มันจะเพลิดเพลิดไปวันวันหนึ่ง ให้ลึ้มๆ ไป ลึ้มๆ การปฏิบัติใจ พอเข้าทางจกรรมก็นำเบื่อหน่าย นั่งสมาธิก็นำเบื่อหน่าย เวลาจิตมันเสื่อมนะ

เวลานักปฏิบัติแบบครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมา เวลามันเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา โอ้โฮ! มันสุดยอด แต่เวลามันเสื่อมนะ เวลามันเสื่อมมันทุกข์มันยาก มันคอตกนะ แต่ขณะปฏิบัติมันก็ธรรมดา คูสิ เรากินอาหารกินแล้วก็อึด เตี้ยก็หิว การธรรมดามันเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องจริง มันไม่มีสิ่งที่เลย แต่เพราะเราทำสมาธิเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย เราทำสมาธิแล้ว ถ้ามันชำรุดเสียหายเราก็ซ่อมแซม

จิตเวลามันเป็นสมาธิ เวลามันตั้งมั่นขึ้นมา ถ้ามันเสื่อมขึ้นมา เราก็หาเหตุหาผล หาเหตุหาผลกับใจของตัวเอง “เราเริ่มถอยหลังแล้วนะ จิตใจเราเริ่มแย่งลงแล้วนะ ถ้าจิตใจเราแย่งลงแล้ว เราจะหาวิธีการอย่างไรเพื่อรักษาจิตใจเราไม่ให้มันแย่งลงไปมากกว่านี้นะ” ถ้ามันคิดได้อย่างนี้ปั๊บมันก็ชวนชวาย ชวนชวายพยายามทำของเราให้มันพัฒนาขึ้นมา ถ้ามันพัฒนาขึ้นมา มันพัฒนาขึ้นมาได้ มันก็เริ่มฟื้นฟูขึ้นมา

การปฏิบัติไปมันมีเจริญแล้วเสื่อม ถ้ามันเจริญแล้วเสื่อม แล้วพอมันเสื่อมขึ้นมา มันอ้านนะ อ้านว่าเรารู้แล้ว เราเข้าใจแล้ว มันเป็นอดีต ทุกคนที่เคยเป็นคนดีมาทั้งนั้นเราก็เคยเป็นคนดีมา แล้วตอนนี้เรามาหย่าเปออยู่นี้เป็นคนดีตรงไหนล่ะ เราเคยเป็นคนดีมา แต่ตอนนี้เพราะเราปล่อยกายปล่อยใจเรา แล้วตอนนี้ก็หย่าเปออยู่นี้ แล้วเราทำอย่างไรจะให้กลับเป็นคนดี

ก็เลิกเสียสิ! เลิกความหย่าเปอเนี่ย! กลับไปอยู่ในศีลในธรรมมันก็เป็นคนดีขึ้นมาอีก แต่เป็นคนดีมันทำยาก ถ้ามันหย่าเปอมันง่าย นี่ก็เหมือนกัน จิตใจเวลามันเสื่อมมันถอย เวลามันคิดของมันไป มันหย่าเปอของมัน มันหย่าเปอแล้วมันยังไม่รู้ตัวว่ามันหย่าเปอ ยังอ้านนะ

เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราเป็นองค์ที่ ๔ ธรรมะเป็นของเก่าแก่ ใครก็พูดได้ คำพูดใครก็พูดได้ แต่พูดแล้วมันเป็นความจริงหรือเปล่า ถ้าไม่เป็นความจริง มันจะ

เป็นความจริงขึ้นมามันต้องบอกถึงเหตุและผลได้ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา **ธมฺมสากัจจา** **เอตมฺมมฺกฺคฺมฺมุตฺตมฺ** พูดไม่มีผิดเลย มันต้องเป็นอย่างนั้นๆ ทีนี้เวลาเป็นอย่างนั้นไป พวกเราเนี่ย พวกเรานักปฏิบัติ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด ท่านเห็นโทษนะ

ดูสิ กว่ามันจะพัฒนาได้ กว่ามันจะเป็นความจริงขึ้นมาได้ มันล้มลุกคลุกคลานมาแค่ไหน ครูบาอาจารย์ท่านทำจริงๆ ท่านใจเพชรนะ นั่งทีหนึ่ง ๕ ชั่วโมง ๖ ชั่วโมง เดินจงกรม อาจารย์สิงห์ทอง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงตาชมมากเลย เดินจงกรมเป็นร่องเลย นั่นล่ะพระอรหันต์ เขาทำของเขาด้วยความจริง ด้วยความวิริยะ ด้วยความอดสาหัสขนาดนั้น แล้วถ้ามันทำจริงอย่างนั้น เพราะมันมีสัจจะมีความจริง ถ้ามีความจริงมันถึงได้ผลได้ประโยชน์มา

ถ้าได้ผลประโยชน์มานะ เราก็ต้องจริงของเรา ถ้าเราทำจริงของเรา เห็นไหม เราชักษาใจ ถ้ามันเสื่อมมันถอย เราก็จะมีสติปัญญาพยายามฟื้นฟูขึ้นมา ถ้าฟื้นฟูขึ้นมา ฟื้นฟูแล้วรักษาไว้ การรักษานี้แสนยาก ดูสิ ในประเพณีของกรรมฐานเรา จะสงบเสงี่ยม จะมีความอยู่ในที่สงัด จะคอยไม่เล่นไม่หยอกไม่ล้อกัน ไม่คลุกคลีกัน สิ่งนี้พยายามฝึกให้เป็นนิสัย แล้วพยายามทำของเราๆ ทำให้มันดีขึ้น

ถ้าทำดีขึ้นมา เห็นไหม เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก แล้วปัจจุบันนี้ได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว แล้วมีสติปัญญา พยายามจะรู้ค้อน พยายามจะหาความจริงเราขึ้นมา หายใจเข้า นึกพุท หายใจออกนึกโอ คนที่ไม่เคยปฏิบัติ หลวงปู่ฝันท่านบอกว่า “อย่าหายใจทิ้งเปล่าๆ” การหายใจนี้หายใจเพื่อดำรงชีวิต ออกซิเจน แต่ขณะที่ว่าขนาดออกซิเจนก็รักษาชีวิตนี้ไว้ รักษาชีวิตนี้ไว้ด้วยออกซิเจน แต่เวลาหลวงปู่ฝันท่านพูด “นั่นนะ อย่างนั้นทิ้งเปล่าๆ” ทิ้งเปล่าๆ ก็ทิ้งจากกรรมไง ทิ้งเปล่าๆ มันจะมีประโยชน์ขึ้นมาถ้ามีสติ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ มันก็เป็นอานาปานสติ

แต่ถ้าเราหายใจ เราหายใจมันก็หายใจดำรงชีวิต มันมีผลทางวิทยาศาสตร์ มันมีผลทางการแพทย์ แต่ธรรมะมันไม่มีผลใจ แต่ถ้ามันมีสติแล้วระลึกด้วยหัวใจของเรา มันมีผลทั้งทางการแพทย์ด้วย เพราะการหายใจ หายใจลึกๆ หายใจมันทำให้ร่างกายแข็งแรง แล้วมีสติปัญญาด้วย มันทั้งเกิดพร้อมทั้งอานาปานสติ มันฝึกหัดได้ใจ มันเป็นประโยชน์หมดถ้าคนมีสติมีปัญญา รู้จักใช้มัน เห็นไหม

ครูบาอาจารย์ท่านเห็นโทษของการพลั้งเผลอ ท่านเห็นโทษของการที่ว่ามั่งง่าย มันถึงล้มลุกคลุกคลานกันมาไง แล้วคนที่อำนาจวาสนาอ่อนแอ ก็บอกว่า “นิพพานเป็นของสุดเอี่ยม มันจะเป็นของลายครามแล้ว” มันจะเอาเข้าตู้แล้วมันจะใส่ตู้กระจกไว้ให้คอยเช็ดคอยถู

แต่เราไม่ต้องการอย่างนั้น! เราต้องการให้เกิดความจริง เราต้องเกิดเป็นสิ่งมีชีวิต เราต้องการดมรรคให้มันเดิน มันเป็นสิ่งมีชีวิต เห็นไหม ถ้าเรามีสติมีปัญญา ถ้าจิตมันสงบมาแล้ว มันออกฝึกหัดใช้ปัญญา มรรค ๘ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่เราใช้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เป็นปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญาทำให้ใจสงบ ปัญญาทำให้จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ทำให้ตัวตนอยู่ในศีลในธรรม มันเป็นสัมมาสมาธิ

แล้วถ้ามันออกฝึกหัดใช้ปัญญา มันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา ปัญญาอย่างนั้นมันไปเห็นขึ้นมามันถึงจะเป็นงานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ มันถึงเป็นมรรค เป็นมรรคเพราะอะไร เพราะมันมีสัมมาสมาธิมันถึงเป็นมรรค แต่ถ้ามันขาดสมาธิมันเป็นโลกๆ โลกีย์ปัญญา ปัญญาโลกๆ ไง ปัญญาที่เราใช้สอยกันอยู่ที่นี่ ปัญญาที่มันใช้สอยกันอยู่ที่นี่ เห็นไหม

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม “เวลาฉันอาหารของนางสุชาดา เราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน แต่เวลาฉันอาหารของนายจุนทะ เราถึงซึ่งขันธนิพพาน” นี่ขันธนิพพานๆ ก็ความคิด ชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งนี้ทำไมถึงต้องเป็นขันธนิพพานอีกล่ะ เพราะอะไร เพราะสิ่งที่ความคิดที่หมุ่นอยู่ที่นี่ ความคิดมันก็คือความคิด แต่เวลามันมีกิเลสหรือไม่มีกิเลสไ้ ถ้ามันมีกิเลสขึ้นมาเป็นขันธมาร มันเป็นขันธมาร มันเป็นชั้นของมารเลย มารมันครอบงำเลย

แต่เวลาเรามีสติมีปัญญาทำลายมัน ฆ่ามันหมดแล้ว เห็นไหม **ภารา หเว ปญจกขนุธา** ชั้นที่มันสะอาดบริสุทธิ์ ชั้นที่มันเป็นชั้น ความคิดที่สะอาดบริสุทธิ์ที่มันไม่มีกิเลสเจือปนอยู่ เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติแล้วท่านเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา มันก็สดๆ ร้อนๆ ไง มันก็เป็นปัจจุบันธรรมไ้ มันก็ไม่ใช่ของเก่าแก่ไ้ มันเป็นของประจำหัวใจไ้ หัวใจดวงนั้นได้สัมผัสธรรมอย่างนั้น เพราะหัวใจได้ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้ว พอมันออกใช้ปัญญา มันออกใช้ปัญญา ปัญญาที่เป็นภาวนามย-ปัญญาขึ้นมา มันก็เป็นมรรค พอเป็นมรรค เห็นไหม ปัญญาที่มันหมุ่นขึ้นไป มันเป็นมรรคแล้วพิจารณาซ้ำพิจารณาซากๆ เพราะธรรมจักร ธรรมจักรมันหมุ่น

กงจักรมันเป็นมาร กงจักรมันจะทำลาย ทำลาย เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์ควรจะมีคุณสมบัติคุณธรรมในหัวใจ มันก็ไม่ใช่กงจักร ชักลากให้ไปอยู่ทางโลก ชักลากให้ไปรับภาระรับผิดชอบว่าสิ่งนั้นเป็นหน้าที่การงานของเรา จนกว่าชีวิตมันจะหาไม่ไป ลืมไป ลืมไปว่าได้ปฏิบัติธรรม

แต่เวลาปฏิบัติธรรมมันเป็นธรรมจักร ธรรมจักรมันเป็นมรรค เป็นมรรคงานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ ปัญญาชอบ มรรคมันเคลื่อนไป ปัญญามันเคลื่อนไป พอมันเคลื่อนไปมันเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาปัญญาของธรรม เพราะปัญญาของธรรมมัน

เกิดขึ้นมันสดๆ ร้อนๆ แล้วสดๆ ร้อนๆ เพราะถ้ามันพิจารณาไปแล้วถ้ามันสมดุลงขึ้นไปมันปล่อยวางชั่วคราว มันเป็นตัวทั้งคปหาน

แต่ถ้าสมาธิมันไม่มีกำลังพอ เวลามันหมุนไปมันไม่ก้าวเดิน มันไม่ก้าวเดิน ถ้ายังถุยังไถกันไปอยู่ เดียวมันเตลิดเปิดเปิงเลย แล้วก็ “ทำไมมันทำแล้วมันทำไม่ได้ละ ก็ปัญญาที่เคยใช้แล้ว ปัญญาที่มันใช้มามันตทั้งคปหาน มันปล่อย มันวางไปหมดเลย มันดึงามไปหมดเลย ทำไมตอนนี้ปัญญามันไปไม่ได้เลย เพราะมันต้องใช้ปัญญา สมาธิก็มีอยู่แล้ว”

สมาธิโดยพื้นฐานมันมีอยู่แล้ว แต่เวลากำลังมันอ่อนลง สิ่งที่สมุทัยมันเจือปนเข้ามามันมีกำลังมากขึ้น เวลาปัญญาที่มันจะหมุนไป มันหมุนไป หมุนไปมันลุ่มๆ ดอนๆ มันไม่เป็นกลาง มันไม่สมดุลงของมัน ก็ยังจะตะบ๊ิตะบันทำมันไปเรื่อยๆ ถ้ามันจะตะบ๊ิตะบันทำไปเรื่อยๆ มันก็คาอยู่อย่างนั้นแหละ แล้วมันจะเสื่อมลงๆ คูสิ ที่ว่าเจริญแล้วเสื่อมๆ ถ้ามันเสื่อมลง มันเสื่อมลงแล้วไม่รู้วิธีการแก้ไข ก็เลยยื่น้อยใจเข้าไปใหญ่ “โอ! ก็ทำดีมาแล้ว ทำถูกต้องมาแล้ว ทำไมมันผิดพลาดเอาตรงนี้ ถ้าผิดพลาดแล้วจะทำอย่างไร” ก็ยังตะบ๊ิตะบันทำมันต่อไปนะ

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านบอกให้วางไว้ เพราะวางไว้แล้วกลับมาทำความเข้าใจที่บ้านช่องของเรา เวลาเราอยู่อาศัยแล้วมันชำรุดเสียหาย ชำรุดเสียหายต้องซ่อมแซมก่อน ให้บ้านเรือนให้มันสมบูรณ์ ให้มันกันแดดกันฝนได้ แล้วเรากลับมาจะทำอะไรในบ้าน เรากลับมาทำตรงนั้น นี่ทำงานๆ จนพายุมันพัดมาจนหลังคาที่ปลิวไปหมดแล้ว ฝาผนังต่างๆ หลุดไปหมดแล้ว เราเหมือนกับอยู่กลางแจ้งแล้ว ก็ยังบอกใช้ปัญญาๆ อยู่นะ

เวลากิเลสมันเป็นเราไง อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ ถ้าทำไปแล้วล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ แต่ถ้าเรามีสติปัญญา มีครูบาอาจารย์คอยบอก วางไว้ กลับมาทำสมณะ กลับมาทำพุทโธ กลับมาทำความเข้าใจขึ้นมา ซ่อมบ้านซ่อมเรือน ซ่อมของเราให้อุปกรณ์เครื่องใช้เราให้มันคงที่ ให้มันมั่นคงก่อน แล้วเราจะทำงานต่อไปมันก็จะสะดวกขึ้น นี่เวลาปฏิบัติ ถ้ามันเป็นสดๆ ร้อนๆ มันเป็นอย่างนี้

ถ้าของเก่าแก่ใครทำแล้ว “ฉันเคยทำได้แล้ว ใช้ปัญญามาแล้ว ปัญญาที่จะใช้ต่อเนื่องกันไป” อันนั้นจะของลายคราม มันจะเป็นของลายคราม แล้วของลายครามแล้วจะโดนใจรักขโมยไปด้วย ถ้าใจมันลักขโมยลักขโมยไปนะ ของลายครามเราเขาลักไปแล้ว แล้วเราจะไม่ได้อะไรเลย ได้แต่ความจำไว้ว่าฉันเคยมี ฉันเคยเป็นแบบนี้ แต่ตอนนี้โดนใจคือกิเลสมันลักไปหมดแล้ว มันเสื่อมหมดเลยเพราะอะไร เพราะไม่มีครูบาอาจารย์จ้ำจี้จ้ำไช

เวลาครูบาอาจารย์จ้ำจี้จ้ำไช เขาบอกว่าครูบาอาจารย์ยุ่งมาก แต่เวลากิเลส ให้กิเลสมันลักขโมยคุณธรรมของเรา ลักขโมยสิ่งที่เราปฏิบัติมาให้ล้มลุกคลุกคลานมา สิ่งนั้นไม่ว่ากิเลสเลย ไม่ต่อว่ากิเลสที่มันมาทำให้สิ่งมรรคผลของเราที่เราได้สร้างขึ้นมา ให้มันมาฉกฉวย มาทำ

ให้เสื่อมสภาพไป ไม่เคยว่ากิเลสเลย แต่เวลาเสื่อมขึ้นมาแล้วมีแต่ความน้อยใจตลอดเวลา เพราะอะไร เพราะว่าเราไปแยกส่วนกันไงว่าสิ่งนั้นกับเรา

แต่ถ้าเราปฏิบัติไปแล้ว สมาริก็เป็นเรา เราเป็นสมาริ จิตมันเป็นเสียเอง เวลาใช้ปัญญาขึ้นไป ปัญญามันแยกแยะ มันพิจารณาของมันไป เห็นไหม ถ้ามันผิดพลาดไป เราก็กลับมา กลับมาทำความเข้าใจเข้ามาให้มากขึ้น มันต้องเน้นที่ทำความเข้าใจ กลับมาซ่อม บำบัดซ่อมเรือนของเราให้แข็งแรง กลับมาทำสถานที่ทำงานของเราให้สะอาดบริสุทธิ์ แล้วเราจะทำงานของเราได้ชัดเจน ทำงานของเราต่อเนื่องไป อยู่ที่อำนาจวาสนา ถ้าชิปปาปัญญาเวลาพิจารณาไปแล้วไม่กี่ครั้งมันจะขาด

แต่ถ้าเราเวไนยสัตว์ อำนาจวาสนาเราแค่นี้ ถ้าอำนาจวาสนาเราแค่นี้ มันมีค่าเท่ากัน โสดาบันเป็นโสดาบันเหมือนกัน โสดาบัน ไม่มีใครมีโสดาบันใหญ่กับโสดาบันเล็ก เล็กกว่าใหญ่กว่าไม่มี โสดาบันเป็นโสดาบัน แต่โสดาบันเวลาแยกประเภทไปแล้ว เห็นไหม ที่บอกว่าพระโสดาบันชนิดนั้นๆ อันนั้นแยกประเภทไปแล้ว แต่ขณะที่ว่าเป็นโสดาบัน เป็นโสดาบันเหมือนกัน ไม่มีใครเป็นโสดาบันใหญ่ เป็นโสดาบันเล็ก ไม่มี เท่ากันหมด

ทั้งๆ ที่เท่ากัน เวลาพิจารณาไป ชิปปาปัญญาทำไมเขารู้เร็วล่ะ แล้วเราปฏิบัติของเราเราปล่อยแล้วปล่อยเล่าๆ ทำไมมันไม่เป็นโสดาบันล่ะ ทำไมมันไม่สมุจเฉตพหุทานไม่ขาดไปล่ะ มันก็วาสนาของคนใจ วาสนาของคน คุณิ เวลาคนเรา คนขี้โลภ คนขี้โกรธ ขี้หลง บางคนขี้ลืม หลงๆ ลืมๆ ตลอดไป เวลาคนขี้โกรธทำอะไรไม่ได้เลย พุดผิดใจไม่ได้เลยๆ นั่นจิตนิสัยของเขา นั่นคือสิ่งที่เขาสร้างมา

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสคนหนา กิเลสคนขนาดกลาง กิเลสคนหายาบ กิเลสมันแตกต่างกัน แล้วกิเลสมันพิจารณาไป มันเป็นคนๆ ที่สร้างมานั้นแหละ ฉะนั้น ถ้าเราสร้างมาอย่างนี้ แต่เราพิจารณาของเราแล้วมันปล่อยๆ เราทำได้เลยว่าเป็นภาวนามยปัญญา มันจะไม่ใช่เป็นของเก่าแก่ ไม่ใช่ของลายครามแล้ว มันเป็นอย่างๆ หน้า มันกำลังต่อสู้กันอยู่ระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้อยู่ในหัวใจของเรา เราทำเข้าไปเรื่อยๆ ขยับไปเรื่อยๆ

เพราะเราพิจารณาเวลามันปล่อยวางไปแล้ว เราเคยปล่อยวางมาแล้วเราก็ภูมิอกภูมิใจ ภูมิอกภูมิใจจนลืมวิธีการรักษา แล้วพอจะมารื้อฟื้นใหม่ก็ต้องมาชวนชวายใหม่อยู่อย่างนี้ สิ่งนี้มันเป็นการตอกย้ำใจเราอยู่แล้ว ถ้าเป็นการตอกย้ำใจเราอยู่แล้ว เขาอย่างนี้เป็นตัวอย่าง เขาอย่างนี้เป็นสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์ แล้วเราตั้งสติไว้ ทำต่อเนื่องๆ ให้มีความสม่ำเสมอ

พอจิตสงบแล้วก็พิจารณาของเราไป ถ้าพิจารณาแล้วมันปล่อยวางได้ อยู่กับความสุข พอความสุขมันคลายตัวออกมา จับได้ พิจารณาต่อๆ ทำให้มันเพียรเข้าไป ขยับหมั่นเพียรของเรา ทำซ้ำๆ เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นทางเดิน มันเป็นทางเดินของจิต จิตที่จะก้าวเดินไป ก้าวเดิน

ไปโดยมรรค **มคโค** ทางอันเอก ทางของจิตที่มันจะก้าวเดินไป ถ้าทางของจิตที่จะก้าวเดินไปแล้วเดินไปเป็นปัจจุบัน เดินไปพร้อมกับความจริง เพราะมันมีศีล มีสมาธิ มีปัญญาที่ก้าวเดินไปโดยมรรค สิ่งที่กำลังก้าวเดินไป เห็นใหม่ มันจะเป็นปัจจุบัน มันจะเป็นของสดๆ ร้อนๆ กับใจของเราไม่ต้องไปหวังพึ่งใครเลย มีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็คอยให้กำลังใจเท่านั้นนะ ให้กำลังใจ

สิ่งที่ทำนี้ถูกต้องแล้ว สิ่งที่จะเป็นจริงขึ้นมาได้ก็เป็นความจริงจากเราที่เราจะประพฤติปฏิบัติได้ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติได้ ถ้าเราปฏิบัติแล้วเราใช้ศีล สมาธิ ปัญญา ใช้ปัญญาของเรา ถ้ามันปล่อยวางมีความสุข เราก็ปฏิบัติได้จริงใจ แต่ถ้าเราปฏิบัติได้ เวลาปฏิบัติแล้วถ้ามันเสื่อม ปฏิบัติแล้วมันล้มลุกคลุกคลาน ปฏิบัติแล้ว “มันปล่อยแล้วทำไมมันเป็นอย่างนี้ ปล่อยแล้วทำไมมันเป็นอย่างนี้” ปล่อยแล้วก็คือแล้วกันไป แล้วเราก็ทำต่อเรื่อยๆ ถึงที่สุดแล้วมันต้องขาด

ถ้ามันขาด โสดาบันมันเท่ากัน มันมีโสดาบันใครใหญ่ มีโสดาบันใครเล็กละ ขิปปาภิญญาเขาสองหนสามหน บางที่หนเดียวเป็นพระอรหันต์เลย นั่งอาสนะเดียวเป็นพระอรหันต์เลย แต่เขาต้องสร้างบุญกุศลของเขามาก พันธุกรรมของจิตของเขามันพร้อมมาแล้ว

แต่ของเราเวไนยสัตว์ๆ ดูสิ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ดูคนที่เขาไม่สนใจสิ แล้วเราสนใจ เขาติฉินนินทาขนาดไหน นี่ความเห็นของเขา แต่ของเรา เราทำอะไรผิด เราทำอะไรผิดบ้าง เรามาจำศีล เรามาอยู่วัดอยู่วา เรามาบวชเป็นพระ เรามีอะไรผิดบ้าง ทุกคนก็บอกว่าสิ่งนี้สุดยอด สิ่งนี้ประเสริฐที่สุด แต่ทำไมเขาถึงติฉินนินทา เขาถึงบอกว่าเราเห็นแก่ตัวๆ ละ แล้วเวลาเรามาปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจของเรามันก็เป็นธรรม แต่ถ้ากิเลสมันครอบงำ กิเลสมันมีกำลังมากกว่า มันก็เป็นโลก มันก็เป็นสมุทัย มันก็เป็นสิ่งที่ย้ายใจของเรา ถ้าจิตใจเราโดนย้ายมันก็มีทุกข์ มันเป็นเรื่องธรรมดา

แต่ถ้าเราปฏิบัติเข้าไปเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันมีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมา มันเป็นธรรม มันเป็นธรรมมันก็มีความสุขเป็นธรรมดา อ้าว! ถ้ามันมีสมาธิมันก็มีสุขอยู่แล้ว แล้วเวลาพิจารณาของเราไป เวลาพิจารณาไป เราจะเห็นเลย คนที่ภาวนาเป็นนะ เขาจะเห็นความแตกต่างระหว่างโลกีย์ปัญญา ปัญญาโลก ปัญญาภิเลสที่มันแผดเผา พลังงานที่มันแผดเผากินตัวเองตลอดเวลา เราารู้เลย

แล้วเวลาเกิดจิตสงบแล้วเราใช้ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันถอดมันถอน ปัญญาที่มันจะเห็นความมหัศจรรย์เลย ถ้าคนภาวนาเป็น ตรงนี้ชัดมาก ถ้าคนภาวนาเป็นนะ ระหว่างโลกีย์ปัญญา กับ โลกุตตรปัญญา มันชัดเจนของมันเลย

ถ้าคนภาวนาไม่เป็น มันก็อยู่กับโลกีย์ปัญญามาตลอด อยู่กับจินตนาการมาตลอด อยู่กับธรรมะเก่าแก่ อยู่ในตู้ เครื่องลายครามเอาไว้เซ็ด นั่นถ้าเป็นโลกีย์ปัญญา

มันอยู่อย่างนั้นตลอดไป แต่ใจถ้ามีกิเลสครอบงำมันเป็นของลายคราม แต่ถ้ามันเป็นปัจจุบัน มันกลับมาสิ่งมีชีวิต กลับมาสิ่งที่มันมีความรู้สึก ถ้ามันกลับมาสิ่งที่มีชีวิต เห็นใหม่ มันเป็นปัจจุบัน ถ้าเป็นปัจจุบัน ถ้าปัญญาที่มันแยกแยะไปมันเห็นต่างเลย ระหว่างโลกีย์ปัญญากับโลกุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญา ปัญญาเหนือโลก ปัญญาที่มันจะถอดมันจะถอน แล้วถ้ามันเป็นจริง ถ้ามันพิจารณาไป มันเกิดขึ้นแล้ว เวลามรรคมันเกิดขึ้น ธรรมจักร ทางอันเอกของใจ มคฺโค ทางอันเอก ใจมันจะก้าวเดินไป ก้าวเดินไป เห็นใหม่ ตั้งแต่ปุถุชนทำ ความสงบของใจได้ก็เป็นกัลยาณปุถุชน ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริง นั่นละไสตปาตติมรรคๆ รู้ ถ้าไสตปาตติมรรค ในวงกรรมฐานเขาเรียกว่า “ภาวนาเป็น” ถ้าใครเข้าสู่ช่องทางนี้ ใครเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง นั่นคือปากทาง นี้ทางอันเอก มคฺโค แล้วทำต่อเนื่องๆ ไป

เพราะครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติเขาจะฟังตรงนี้ ฟังว่า เวลามันขาด มันขาดอย่างไร เวลามันขาด แล้วขาดแล้วมันเหลืออะไร ถ้ามันเป็นธรรมะเก่าแก่มันก็ต่อหยดยหยด “อย่างนั้น อย่างนั้น อย่างนั้น” โอ้ย! ใจคนเป็นฟังแล้วมันไม่ใช่ แต่ไม่ใช่ละ ไม่ใช่แล้วถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรม ท่านจะให้กำลังใจ แล้วให้บุคคลคนนั้นพยายามประพฤติปฏิบัติของเขา แยกแยะของเขา เพราะว่าถ้าเราไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันเสียตายโอกาสไป

คนคนหนึ่งนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเผยแผ่ธรรม เห็นใหม่ อนุบุพพิกาเทศนาว่า การเทศนาที่คฤหัสถ์ทั้งนั้น เทศนาที่ชาวบ้าน เผยแผ่ธรรมๆ ให้ชาวบ้านเขาศรัทธามีความเชื่อ ถ้ามีความเชื่อ ถ้าอยากพ้นจากทุกข์ อยากประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็มาประพฤติปฏิบัติ แต่นี้คนที่เราปฏิบัติกันอยู่นี้ ปฏิบัติแล้วมันต่อหยดย้อยอยู่นี้ เพราะมันไม่ใช่ความจริง

ถ้ามันเป็นความจริงนะ จะเ้มปาก เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ละเอียดลึกซึ้งนัก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” ทั่วๆ ที่พร้อมที่จะสอนนะ แต่มันลึกซับซ้อนจนคนคาดไม่ถึง แล้วถ้าคนคาดไม่ถึง คิดสิ เวลาพูดออกไปมันเป็นเรื่องนิยาย มันเป็นเรื่องนิทานทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเป็นความจริงเขาไม่พูดหรอก เพราะอะไร คุณสิ เราทำประพฤติปฏิบัติมาเกือบเป็นเกือบตาย เวลามันจะขาดนะ ช้างกระดิกหู งูแลบลิ้น แผล็บ! ขาด แต่กว่าที่มันจะขาด ล้มลุกคลุกคลานกันมาขนาดไหน ปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานมาขนาดไหน จับผิดจับถูกมาตลอด จับผิดจับถูก เห็นใหม่ เวลาเขาเชือดไก่ เชือดโค เขาเชือดที่ไหน เขาเชือดคอมันทีเดียวก็ตาย

นี่ก็เหมือนกัน จับผิดจับถูก ต่อกัน บีบบี้ไฟกันมาตลอด กิเลสกับธรรม แข่งขันกัน พยายามพิสูจน์กันมาตลอด เวลากิเลส กิเลสในหัวใจของเรามันมีอำนาจเหนือกว่าอยู่แล้ว ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีแต่ชื่อ ธรรมะเก่าแก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มคฺโค ทางอันเอก ทุกคนก็รู้ แต่มันไม่เห็นตัวจริง แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมามันเป็นความจริงขึ้นมา ระหว่างกิเลสกับธรรมมันจะมีความจริงแล้ว มันจะเป็นของสดๆ ร้อนๆ แล้ว ไม่ใช่ของลายคราม สดๆ ร้อนๆ เลย สดๆ ร้อนๆ กับใจเรา เพราะกิเลสมันสดๆ ร้อนๆ อยู่ที่นี่ กิเลสมันครอบงำหัวใจนี้มา เวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะมาตลอด แล้วมันไม่มีอะไรจะไปขัดไปแย้งมันเลย

ศึกษาธรรมมา ศึกษาคือศึกษามาบังงา อ่างธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหน้าฉากไว้ กิเลส กิเลสก็ครอบงำหัวใจอยู่นั่นละ แต่ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมาแล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา มันมีศีล สมาธิ ปัญญาตามความเป็นจริง มันจะประหัตประหารกันแล้ว ถ้าประหัตประหารกัน มันมีการกระทำ มันมีการกระทำระหว่างกิเลสกับธรรมมันต้องต่อกันเป็นเรื่องปกติเลย

แต่โดยทางโลกเขาบอกว่า “นักปฏิบัติธรรมต้องอ่อนโยน ต้องสงบเสงี่ยม ต้องเรียบร้อย” สงบเสงี่ยมถ้ามันเป็นมารยาท แต่ขณะที่จิตใจ จิตใจของเราระหว่างธรรมที่มันเกิดในใจ ถ้ามันจะฟาดฟันกิเลสต้องทุ้มสุดตัวเลย ไม่ต้องไปสงบเสงี่ยม ต้องสุด เพราะถ้าเราไม่ถึงที่สุด กิเลสมันหลบมันซ่อนอยู่ที่นั่น มันบังงาอยู่ในใจของเรา เราจะต้องทำความจริงของเรา ถ้าความจริงมันเกิดขึ้น เห็นใหม่ ต่อกันทำเป็นความจริงมันสดๆ ร้อนๆ

คำว่า “สดๆ ร้อนๆ” เห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ ทำไมท่านมีความมุนานะได้ขนาดนั้น เดินจงกรมนั่งสมาธิทั้งวัน ทั้งวันๆ ทำได้อย่างไร แล้วเดินต่อเนื่องด้วยนะ เดินต่อเนื่อง คูลี อดนอน อดอาหาร ๗ วัน ๘ วัน อยู่ได้อย่างนั้น มันเข้าด้ายเข้าเข็ม มันพยายามต่อกัน เห็นใหม่ ถ้าคนทำจริงมันเป็นแบบนี้

แต่ของเราทำแล้วเป็นประเพณีวัฒนธรรมเนาะ เราอาศัย อาศัยสัปปายะ อาศัยครูบา อาจารย์เป็นสัปปายะ อาศัยหมู่คณะเป็นสัปปายะ อาศัยสถานที่เป็นสัปปายะ ผูกมัดให้เป็นนิสัย ผูกมัดให้เป็นนิสัยนะ ถ้าผูกมัดให้เป็นนิสัย เราทำของเราบ่อยครั้งเข้าๆ ทำความจริงของเราให้เกิดขึ้นมา ถ้าความจริงของเราเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ ของสดๆ ร้อนๆ ไม่ใช่ธรรมะเก่าแก่

ธรรมะเก่าแก่มันของดั้งเดิมไง นี่ถึงบอกว่า “ของมีอยู่แล้ว” ของมีอยู่แล้วเป็นของเรา หรือ ของมีอยู่แล้วเป็นของใคร ของมีอยู่แล้วเป็นของใคร คูลี คูความรู้สึกนึกคิดของคน คิดอยากจะทำเรื่องดีๆ ทำไมมันไม่คิดแต่เรื่องดีๆ ตลอดละ ทำไมมันคิดดีๆ สักพัก เดี่ยวมันก็แก ออกไปแล้ว แล้วถ้าธรรมะเป็นของที่มีอยู่แล้วมันก็ต้องคิดดีตลอดไปสิ นี่มันไม่คิดดีตลอดไป

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีมันมีอยู่แล้ว มีอยู่แล้วมันของใคร มันไม่ใช่ของเรา ดุสิตี พระปัจเจกพุทธเจ้ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ไม่ต้องมีคนบอกคนสอน เราสาวก สาวกะ ครูบาอาจารย์เจ้าจี้เจ้าไชยอยู่นี่ สิ่งนี้ถ้ามันมีอยู่แล้วมันอยู่ที่ไหน ถ้ามีอยู่แล้วทำไมครูบาอาจารย์ท่านพูดทำไมมันไม่เหมือนกัน ถ้ามันมีอยู่แล้วมันเหมือนกัน มันเหมือนกันมันอธิบายได้ พูดทีเดียวก็น่าว่ามันเป็นความจริง แล้วพอเป็นความจริงแล้ว คนที่เขามีอำนาจวาสนานะ เขาไม่พูดทั่วไป

เวลาหลวงตาท่านบอก เห็นไหม ถ้าไม่ขึ้นเวทีไม่พูด แต่ถ้าขึ้นธรรมาสน์แล้วเต็มที เพราะอะไร เพราะขึ้นเวทีแล้วเป็นหน้าที่ หน้าที่ครูบาอาจารย์ต้องเป็นผู้บอกผู้สอน เป็นผู้ชี้ทาง แล้วผู้ชี้ทาง แล้วทางมาจากไหนละ “ทางก็ถนนไง” แต่มันไม่ใช่ มคโค ทางอันเอก ทางของใจ ทางของใจทำอย่างไร

ก็ที่เริ่มต้นมาที่ทำสัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีทางเป็นไปได้ ถ้ามันจะเป็นไปได้มันต้องมีหนทาง มันต้องมีผู้เดินบนทางนั้น ถ้ามีหนทาง มีผู้เดินบนทางนั้น เราจะถึงเป้าหมายนั้น มันจะเป็นธรรมะสดๆ ร้อนๆ กับใจดวงนั้น เอวัง